státu z Národní banky v různých formách (státní podíl na zisku, bankovková daň, dividenda ze státní třetiny akcií N. banky), a teprve zbytek, nedostávající se do 77 milionů má býti doplacen státem hotově. Se vzrůstem obchodů banky následky zvětšení obchodního krytí bankovkového bude přirozeně tento státní příplatek stále klesati.

Druhou pravidelnou roční splátkou bude obnos 33 milionů, placený přímo ze státní pokladny. S touto splátkou je v souvislosti povinnost Národní banky rozmnožiti každoročně svoji zlatou a devisovou reservu aspoň sumou stejné hodnoty, čímž bude postupně vybudován zlatý poklad národní, nevyhnutelně nutný k vyrovnávání mezinárodních platů, neboť vzhledem k značnému rozsahu našeho dovozu a vývozu nutno stále udržovati naši platební bilanci v rovnováze a tím stabilní kurs naší měny.

Vedle úmluvy o amortisaci státovkového dluhu obsahuje smlouva též ustanovení o jeho zúročení ve smyslu předpisů novely o cedulové bance. Ustanovení tato jsou jen povahy subsidiární, platíce pouze pro případ, že by Národní banka nevyplácela dividendu aspoň 6%, což už první bilance ukázala jako případ nepravděpodobný.

Smlouva státu s Národní bankou upravuje tento vzájemný poměr způsobem přesným a cílevědomým, jak patrno z uvedeného obsahu. Stabilisace československé měny, programově zastávaná vládou už v novele k zákonu o cedulové bance, doznává tu splnění svého administrativního předpokladu způsobem skoro ideálním. Jest jistě i osobním dostiučením, může-li tuto smlouvu předložiti Národnímu shromáždění ministr, jemuž stabilisace čs. měny byla vědecky založeným programem od počátku našeho měnového osamostatnění. Dr. Vybral.

O zahraničním studiu přednášel na členské schůzi Všehrdu dne 22. března J. M. prof. dr. O. Sommer. Přednáška měla ráz informativní a podávala stručně přehled všech otázek souvisejících se zahraničním studiem právníků. Zejména dotkl se přednášející otázky, zda má právník jíti do ciziny mezi studiem, anebo až po doktorátě a eventuelně po určité praxi. Přednášející zastával názor, že teprve po skončení studií, a zejména po určité době praxe může právník náležitě těžiti z pobytu a studií v cizině, když sám již ovládá látku a má úplný přehled. Pěkně charakterisovány byly též systémy studia a kulturní ráz jednotlivých zemí, a probrány přednosti, jež skýtá studium a pobyt v nich.

Přednáška byla velmi četně navštívena (as 150 osob), a setkala se se značným úspěchem, který utvrdil výbor v úmyslu pořádati pravidelně členské schůze s přednáškami, jež neprávem v posledních letech byly opomíjeny. J. B.

LITERATURA.

Dr. Alfred Verdross: Die Verfassung der Völkerrechtsgemeinschaft. — Wien-Berlin, 1926, str. I—X a 228.

Již od r. 1914 pracuje vídeňský internacionalista Verdross na vybudování jednotného právního systému, který by zahrnoval i právo mezinárodní. Je předním stoupencem monistické theorie a poslední dobou snaží se nalézti základní normu jako východisko právního systému v nadstátním předpokladu. Tomuto vědeckému cíli je věnována již kniha: Die Einheit des rechtlichen Weltbildes auf Grundlage der Völkerrechtsverfassung (1923). Ve své poslední práci, jež je věnována ústavě mezinárodního společenství, rozvíjí do hloubky svou konstrukci poměru práva vnitrostátního k mezinárodnímu a s hlediska primátu práva mezinárodního podává výklad těch právních norem, které regulují mezinárodní společenství. Jde tu o ústavu v materielním smyslu, která však spočívá na právu obyčejovém.

Kniha je rozdělena na tři části, z nichž první jedná o jednotě právního systému, druhá o učlenění mezinárodního právního řádu a třetí o mezinárodním kompetenčním rozhraničení.

V úvodu první části spisu brojí proti právnímu empirismu, který upírá právu povahu normativní a správně zdůrazňuje, že k právnímu chápání je třeba objektivní normy. V novější právní filosofii lze pozorovati vážné snahy o zjištění objektivní hodnoty práva, objektivního základu, který Verdross a u nás jemný myslitel Kallab hledají v hodnotě spravedlnosti. Tato hodnota je zárukou objektivnosti práva. Jednota právního společenství je dána jednotou práva. Přes to nesplývá autorovi právní řád s právním společenstvím, což s hlediska noetického nepokládáme za důsledné. Vychází od celé řady právních pospolitostí a stopuje jejich vzájemný poměr, totiž koordinace, nadřaděnosti a podřízenosti. Na to se obrací k mezinárodnímu společenství.

Otázka mezinárodního společenství, daného jednotným právem mezinárodním, je v theorii velmi sporna. Spor se točí kolem problému, zda platí skutečně jednotný právní řád mezinárodní? Tu je zkoumati, zda a jak je právo mezinárodní spiato delegačním řetězem s ostatním právem. Autor to formuluje takto: o jednotném právu mezinárodním lze mluviti jen tehdy, když veškeré normy práva mezinárodního vykazují spojitost mezi normami delegujícími a delegovanými. K tomu je třeba, aby tu byla základní norma, z níž bylo by možno odvozovati ostatní normy vůbec. Zjištění takové normy, jež by byla v čele právního systému, ve sféře mezinárodní, bylo by vítězství primátu práva mezinárodního.

Odmítaje primát státního právního řádu, hledá autor onu mezinárodní základní normu. Nejde tu o nějakou positivní normu, nýbrž o normu normologickou, která je podmínkou veškerého právního positivismu. S Grotiem ji spatřuje v zásadě: pacta sunt servanda.

Pod vlivem methodologických prací posledních let hledá právní positivismus svou objektivní základnu a tu theorii práva mezinárodního není nic bližšího než návrat k přirozenoprávní škole. Význačným stoupencem tohoto směru je bystrý italský internacionalista Anzilotti, který v druhém vydání svého systému práva mezinárodního: Corso di diritto internazionale (1923 a n.; dílo není posud ukončeno, ani jeho první díl) odvozuje platnost práva mezinárodního ze zásady: pacta sunt servanda. Tato zásada má býti posledním důvodem platnosti práva. V knize Verdrossově lze konstatovati pronikavý vliv Anzilottův.

Verdross spatřuje i základ vnitrostátního práva v mezinárodní základní normě. Lze však z práva mezinárodního odvoditi platnost vnitrostátního právního řádu? Která norma práva mezinárodního deleguje vnitrostátní právní řád? Zda autor nalezl takovou normu, ukážeme při problému uznání státu.

V druhé části spisu pojednává autor o učlenění mezinárodního práva. Opírá se o moderní konstrukci právního systému, který se skládá z norem hierarchicky položených. Přijímá tedy theorii o stupňovitosti práva, kterou vybudoval Merkl a Sander. Právní systém představuje pyramidu, jejímž vrcholem je podle Verdrosse mezinárodní základní norma. Tato norma odkazuje na mezinárodní smlouvy a na právo obyčejové, pokud jde o obsah práva mezinárodního. V právu mezinárodním, jak autor případně poznamenává, je právo smluvní, formované na stejném stupni s právem obyčejovým. Na věci ničeho nemění čl. 38 Statutu Stálého mezinárodního soudního dvora, který vychází ze zásady, že lex specialis derogat generali. K provedení norem práva mezinárodního je třeba státních norem, takže stupňovitost práva nekončí u práva mezinárodního. A tu je činiti rozdíl mezi sférou, v níž státy mohou podle svého volného uvážení stanoviti obsah práva, a sférou, v níž jsou státy pouze výkonnými orgány mezinárodními, ježto jsou zavázány provésti určitým způsobem normy práva mezinárodního. Autor činí správně rozdíl mezi samostatnou a přenesenou mezinárodní působností.

Velikou pozornost věnuje autor pramenům práva mezinárodního. Mezinárodní základní norma povolává prostředečně státy k produkci práva mezinárodního, když odkazuje na vnitrostátní právo. Státům přísluší určiti orgán, jenž je povolán k tvoření mezinárodní smlouvy. Přes to je z orgánů jednotlivých smluvních stran složený orgán orgánem mezinárodního práva. Při výkladu smluvního práva přimyká se Verdross k znamenitým výkladům Anzilottiovým. Speciální kapitola jedná o obyčejovém právu, jakož i o obecných právních zásadách, jimiž je rozuměti právní zásady společné právním řádům kulturních států.

Důležity jsou i výklady o provádění norem práva mezinárodního, a to jednak státy samými, jednak zvláštními mezinárodními orgány. O mezinárodním urovnávání sporů se zřetelem k rámci práce je pojednáno přirozeně stručně, ale jest učiněna zmínka o důležitých smírčích komisích, jichž vzorem jsou předválečné smlouvy Bryanovy.

Pozoruhodné jsou i kapitoly jednající o svazech států, o Společnosti národů a o státech, v nichž je zřejmý vliv Kelsonovy státovědy. Státy prohlašuje autor za nejdůležitější větve mezinárodního právního řádu. Suverenitu států chápe jako bezprostřední podřízenost právu mezinárodnímu. Právo mezinárodní vybavuje státy autonomií, takže jsou oprávněny dáti si samostatně ústavu, avšak musejí zříditi orgány, jež jim umožňují plniti mezinárodní povinnosti. Autor se dotýká otázky, zda stát jako takový je mezinárodní skutečností, t. j. jedině od práva mezinárodního regulovaná skutečnost. Odmítá po našem názoru neprávem Anzilottiův názor, jakoby stát byl vymezen jen v mezinárodní theorii, nikoli však v právu mezinárodním. Normativně je problém formulovati takto: Stanoví sice podmínky uznání státu, ale nikoli podmínky, za nichž má stát platiti za vzniklý. Uznáme-li, že stát jako takový existuje již před uznáním, čili že již před uznáním má svou ústavu, pak vznik státu je totožným se vznikem ústavy. Je proto správný názor, že vznik státu je metaprávní skutečností, na niž právní řád navazuje.

Hájí-li se opačný názor, pak je se Sandrem zastávati, že ústavní zákony vznikají teprve mezinárodním uznáním, pro kterážto tvrzení nelze v právu mezinárodním nalézti nejmenší opory. Stát prý se konstituuje až v uznávacím řízení, při němž se zkoumá, zda faktum »stát« neodporuje právu mezinárodnímu. Kdyby tomu tak bylo, tu by byla platnost vnitrostátního práva odvozena z práva mezinárodního. Ježto ale tomu tak není, je Verdrossův názor o primátu práva mezinárodního petitio principii, poněvadž neprokázal normy, která by delegovala vnitrostátní právní řád. Autor uznává, že stát i před uznáním má určitou právní způsobilost a tím že mezinárodní uznání nemá konstitutivní povahy.

Pokud jde o postavení papežské stolice, upozorňuje, že je nutno činiti rozdíl mezi mezinárodním subjektem »církevní stát«, jenž již neexistuje, a mezinárodním subjektem »papežská stolice«.

Autor se dotýká i aktuální otázky, totiž zda jednotlivec má mezinárodně-právní subjektivitu.

Třetí a poslední část spisu probírá mezinárodní regulaci státní kompetence. Jedná se tu o výlučné věcné příslušnosti, o místní příslušnosti a jejích druzích. Přehledně jsou probrány zásady územního práva. Původní mezinárodní nabytí území je spojeno se skutečným panstvím, jež je předpokladem výlučné místní příslušnosti. Místní příslušnost lze získati také odvozeným způsobem, totiž cestou smluvní. Pojem státního území konstruuje autor ve shodě s Henrichovou kompetenční theorií a vyslovuje se právem proti theorii vlastnické, kterou nejnověji hájí italský publicista Donati. Také státní kompetence v cizím státním území je probrána. Zmínky zasluhuje i pojednání o rozsahu státního území, poněvadž registruje i nejnovější pokusy o vymezení státního území, pokud jde o vzduchový prostor a o teritoriální vody. Spis je ukončen pojednáním o mandátech Společnosti národů a o právním režimu, jemuž podléhá širé moře.

Četba spisu Verdrossova bude s užitkem pro každého, kdo hledá poučení o základních problémech práva mezinárodního. Spis, připsaný památce vynikajícího rakouského internacionalisty Lammasche, je též cenným příspěvkem k právní noetice a lze o něm bez nadsázky říci, že je mimořádným obohacením literatury práva mezinárodního. Kdo chce vědecky nebo prakticky pracovati v právu mezinárodním, nemůže nový Verdrossův spis ignorovati. I když se autorovi nezdařil průkaz primátu práva mezinárodního, přece lze s větší částí autorových výkladů souhlasiti. Není pochybností, že vývoj práva mezinárodního spěje k nadstátní organisaci lidstva, ale dosud neposkytuje právo mezinárodní takových norem, aby bylo lze bezpečně pokládati suverenitu jednotlivých států za překonané stanovisko. Přehlížíme-li obě monistické skupiny, vidíme, že se v poslední době množí řady těch, kdož základní právní normu vidí ve vnitrostátním právním řádě.

Jestliže doporučujeme četbu Verdrossova spisu, děje se tak v přední řadě se zřetelem k methodologickým základům spisu a v neposlední řadě i vzhledem k samostatnému pojetí dosavadních výsledků theorie práva mezinárodního. Dr. Bohumil Kučera.

Karl Engliš: Handbuch der Nationalökonomie. — Nákladem R. M. Rohrera, Brno—Lipsko. — 1927. — 8°. — Str. 591. Když autor vydal německy svoje »Základy hospodářského myšlení« (»Grundlagen des wirschaftlichen Denkens« Brno, 1925), bylo lze očekávati, že také svoje další dílo »Národní hospodářství« uvede v německém rouše na světové forum. Bylo u nás už mnoho debat o způsobu uvádění našich vědeckých prací v mezinárodní známost a mnoho sporů — zejména v poválečných letech — o t. zv. německou a západnickou orientaci naší vědy. Za mnoho všeobecných úvah o tomto thematě mluví skutečnost vydání německé knihy, jako je tato. Řekněme přímo: I kdyby nebylo přímých podnětů z řad německých čtenářů k vydání knihy, o nichž se autor v předmluvě zmiňuje, nemohl se autor ani chvíli rozmýšleti, v kterém ze světových jazyků by dílo vydal. Nehledě ani ku známému různému stupni ochoty u různých národů respektovati názory importované z ciziny zabývá se kniha všude tam, kde přináší nové nazory, problémy, které jsou přímo charakteristické pro vědu německou: problémy noetiky a systematiky vědy hospodářské.

Obsahem jest kniha, upozorňující na sebe již svojí zevní velmi vkusnou úpravou, shodná s českým vydáním, o němž bylo svého času v tomto časopise referováno (roč. VI., č. 8, str. 239). Proto se chceme zde zmíniti pouze o významu vydání německého.

V referátě o českém vydání bylo řečeno, že knížka zdařilým způsobem spojuje účel praktický s theoreticko-vědeckým. Je jisto, že v literatuře německé, která je tak bohatá na praktické a stručné příručky vědecké, nebude na Englišovu knížku pohlíženo jako na dosud scházející pomůcku praktickou a pedagogickou, jak tomu bylo u nás, ačkoliv i tam okolnost, že celý komplex všech věd hospodářských zpravidla tradovaných odděleně, je shrnut v jediné neveliké knížce, bude snad i z tohoto praktického hlediska vítána. Hlavní význam německého vydání však tkví v tom, že se jím názory autorovy dostávají do německé světové literatury. Englišova kniha bude pro německou vědu zajímavá — jak jsme řekli shora — jednak methodologicky jednak svojí systematikou; a ovšem též novým řešením celé řady speciel-ních otázek, které spočívá právě na Englišově methodologii. Methodologicky a noeticky jest nejzávažnější poslední (šestý) oddíl knihy: Nationalökonomie als Wissenschaft, zejm. jeho druhá část: Philosophie des wirtschaftlichen Denkens, třebas že obsahuje v podstatě totéž, co jeho dříve vydané Grundlagen. Pro německou literaturu, která se tolik zabývala problémy noetickými (Stammler, Stolzmann, rakouská škola, Liefmann a j.) bude nové ono Englišovo čistě logické pojetí teleologie a všech základních pojmů národohospodářských chápaných dosud převážně psychologicky. Po stránce systematické bude jistě zajímati ona velkolepá Englišova soustava celého komplexu věd-